

ՀԱՎԱՏԱՐԻՄ ԿՆԻԿԸ / Հայ ժողովրդական հեքիաթներ, Հատոր VIII / Գուգարք (Լոռի), Լոռու քարքառ (խոսվածք)

Ըլըմ ա, լըլըմ, մի թաքավոր ա ըլըմ: Օրից մի օր դա շորերը փոխըմ ա, իրա քաղքըմը ծպտված ման ա գալի: Մի քշեր էլ տենըմ ա քաղքի դրաղին մի լիս:

Գնըմ ա, ինչ տենա, տան մեջ մի մարդ ու կնիկ, տունը դափ-դատարկ: Մարդն ա նստըմ տաբուրետկին՝ կնիկն ա գլուխը դնըմ մարդու ծնգներին քնըմ, կնիկն նստըմ՝ մարդն ա գլուխը դնըմ կնգա ծնգներին քնըմ:

Թաքավորը էդ կնգանը մարդու քնած վախտը հարցնըմ ա. — Ի՞նչ ունես ըստի:

Կնիկն ասըմ ա. — Բա ի՞նչ անեմ, ընգել եմ՝ քաշըմ եմ:

— Թաքավորի կնիկ կդառնաս, — ասըմ ա թաքավորն ու գնըմ:

Կնիկը քշերը մարդին սպանըմ ա, ռավողը գնըմ ա թաքավորի կուշտը, թե սհենց ու սհենց, հմի էլ ուզըմ եմ թաքուհի դառնամ, չունքի թաքավորի սիրտը թհենց ա ուզըմ:

Թաքավորը զայրանըմ ա, դրան սպանիլ ա տալի ու հրամայըմ, որ ինչքան կնիկ կա սպանեն, մի տմազլըղ չթողան: Շուք ու շիվանն ընգնըմ ա քաղաքը:

Թաքավորի ջահել նազիբը գնըմ ա իրանց տունը, հորը պատմըմ, թե թաքավորը սհենց հրաման տվուց: Դրա հերն էլ մի վախտ թաքավորի հոր նազիբն ա էլած ըլըմ:

Տղին ասըմ ա թե. — Հրամայի թող ինչքան կնիկ կա, տապ անեն, տանիցը դուս չգան:

Շատ ա անց կենըմ, քիչ, թաքավորն սկսըմ ա մտածիլը, հենց իմանըմ ա իրա երգրըմը է՛լ կնիկ չկա:

Մի օր էլ թաքավորի նազիբն ասըմ ա, թե. — Հերս ուզըմ ա հետդ խոսա:

Թաքավորը շատ ա ուրախանըմ, որ իրա հոր նազիբը, որ մի անգին մարդ ա, կգա հետը կխոսա, սիրտը մի քիչ կհովանա:

Ասըմ ա. — Ասեք, թող գա:

Նազրի հերը գալիս ա, դեսից-դենից խոսըմ են, ըծում թաքավորի հոր նազիբը մի պատմութիւն ա անըմ.

— Մի քշեր տունը քնած ի, մին էլ մի ձեն ընգավ անգաճս, «Փահլեվան, հե՛յ, դուս արի»: Ուզըմ ի կիստ տկլոր դուս գամ, կնիկըս ասավ. — Այ մարդ, զենքերդ վեկալ:

Հլեղ էկա քնեցի: Մը քիչ եղը մին էլ լսեցի. «Փահլեվան, դուս արի»:

Ճարս ինչ, գուրգս վեկալա, զենքերս կապեցի, դուս էկա: Տենամ մի դարիք մարդ ձիուն նստած: Դա թե՛ «իմ եղնա արի»:

Գնըմ եմ ու կասկածըմ, որ էդ դարիք մարդը օրանա չուրմը կարող ա ինձ սպանի էլ:

Ճամփի կիսին գուրգս շպրտեցի, որ դրան սըպանեմ: Դա բռնեց, էդ շպրտեց՝ թե հանաք մի անի: Մըքիչ գնալուց եղը գուրգս հլեղ շպրտեցի, դա բռնեց ու ջգրվեց՝ թե հանաք մի անի:

Շատ գնացինք, քիչ, մութ քշեր էր, ինչ տի հսկանեի, հասանք մի մենձ քարափի: Դա ասավ. —

Ըստի քառասուն դներ են ապրըմ, նրանցից ինաստ ունեմ հանելու, քարափին սեպեր խփի, բրցանամ, գնամ ինաստ հանեմ ու գամ:

Կարացի ոչ սեպերը լիքը խուրջինը իրա ձիու վրիցը վեր բերեմ: Ինքը վեր բերուց, սեպերը ձեռով քարափին խփելեն բրցացավ, ինձ էլ պատվիրեց. — Ես կգնամ, թե մենակ ծուխ բցրանա՝ ես չկամ, ձին՝ քեզ, իսկ եթե ծուխ բցրանա, հետն էլ քարափիցն արին գա՝ ես կամ, ճամփա կպահես:

Մըքիչ եղը ինչ տենամ, մի ծուխ ա բցրացել, մի ծուխ, որ սար ու ձոր լքցրել, հետն էլ արինը ֆշշալեն, սելավի պես քարափիցը թափվըմ ա: Զարմանքից քար կտրեցի: Մին էլ տենամ էդ դարիբ մարթը էկավ, թե Քառասուն դներին սըպանեցի, սիրտս հովացավ, գնանք:

Գնացինք, գնացինք, հասանք մի գերեզմանաքարի, վրեն էրկու հոգու անըմ: Դա քարը բմբլի պես բցրացրուց, թուրը տվուց ինձ, դոշը բաց արավ, թե. — Ախպերացու, ինձ սպանի:

Աչքերիս հվատացի ոչ, տեր աստվա՛ծ, էս ինչ բան ա, իսկական կնիկ:

Ասավ. — Բա չես ասիլ, էդ քառասուն դները իմ մարթին սըպանեցին, էս քարի տակը թաղեցի ու երթվեցի՝ մարթիս ինատը հանեմ ու ինքս էլ գնամ նրա կուշտը:

Էդ ասիլը տեհա, մին էլ բիրդան իրա թուրը կոթի կոնիցը տընգեց գեղնին ու դոշի վրա ընգավ վրին, մեռավ: Մեռավ, դրան իրա մարթի կողքին թաղեցի, քարը հլեդ տեղը դրի:

Թաքավորի հոր նազիրն էս պատմութիւնը անըմ ա ու ասըմ. — Բա՛, թաքավորն ապրած կենա, սհենց կնիկ էլ ա ըլըմ:

Թաքավորը ֆոքոց ա քաշըմ ու ասըմ. — Ի՞նչ օգուտ, ինչքան կնիկ կար, սըպանեցինք:

— Չէ՛, թաքավորն ապրած կենա, հեչ մի կնիկ էլ սըպանված չի, — ասըմ ա նազրի հերն ու պատմըմ, թե գործը ոնց ա էլել:

Թաքավորը շատ ա ուրախանըմ:

Երգնքիցը իրեք խնձոր վեր ընգնի: Մինը՝ ասողին, մինը՝ լսողին, մինն էլ հավատարիմ կնգանը: